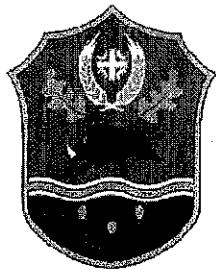

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА СРБАЦ
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ**

Број: 01-022-154/21

Датум: 15.07.2021. године

**ГЕНДЕР АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ СРБАЦ
ЗА ПЕРИОД ОД 2021. ДО 2024. ГОДИНЕ**

ЈУЛ, 2021. године

САДРЖАЈ

1.	УВОД	1
2.	ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА ...	3
2.1	ПРАВНИ ОКВИР ЗА ИЗРАДУ ГЕНДЕР АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ	5
	СРБАЦ.....	
3.	РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА У ОПШТИНИ СРБАЦ.....	7
3.1	СТАЊЕ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА У ОПШТИНИ	7
3.2	ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА ОПШТИНЕ	8
3.3	РОДНО ОДГОВОРНА АНАЛИЗА БУЏЕТА ОПШТИНЕ.....	9
3.4.	АНАЛИЗА СТАЊА У ПОГЛЕДУ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА У ОПШТИНИ СРБАЦ.....	9
3.4.1.	УКРАТКО О ЛОКАЛНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ	9
3.4.2.	ДЕМОГРАФСКА ГЕНДЕР КАРТА ОПШТИНЕ СРБАЦ	10
3.5.	ТРЕНУТНА ПОЗИЦИЈА/СТАТУС ЖЕНА ПО ОБЛАСТИМА	11
3.5.1	СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА ПО ОСНОВУ ПОЛА, УКЉУЧУЈУЋИ НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ КАО И ТРГОВИНЕ ОСОБАМА	11
3.5.2	ЈАВНИ ЖИВОТ И ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКА.....	13
3.5.3	РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ И ПРИСТУП ЕКОНОМСКИМ РЕСУРСИМА.....	14
3.5.4	ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА, СПОРТ, ТУРИЗАМ И ИНФОРМИСАЊЕ	16
3.5.5	ЗДРАВЉЕ, ПРЕВЕНЦИЈА И ЗАШТИТА.....	18
3.5.6	СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	18
3.5.7	ДЈЕЧИЈА ЗАШТИТА	18
3.6	ИДЕНТИФИКОВАНИ ПРОБЛЕМИ	19
3.7	ПРЕПОРУКЕ ПО ОБЛАСТИМА	19
4.	ЦИЉЕВИ И АКТИВНОСТИ ГЕНДЕР АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ЗА ПЕРИОД 2021-2024. ГОДИНА.....	21
5.	МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА ГЕНДЕР АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ...	27
6.	ОСНОВНИ ПОЛМОВИ И ДЕФИНИЦИЈЕ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА.....	28

1. УВОД

Укључивање принципа равноправности полова у свим подручјима друштвеног живота и рада у јавном и приватном животу, представља остварење једне од основних стандарда људских права и темељних слобода. Равноправност полова није искључиво питање социјалне правде већ такође представља нужан услов за друштвени и економски развој земље, с посебним нагласком на смањење сиромаштва и побољшање квалитета живота за све грађане.

Поштовањеобавеза које произилазе из међународних докумената, те чланства у међународним савезима и тијелима, као и принципа заштите основних људских права садржаних у Уставу Републике Српске и Уставу Босне и Херцеговине, представља подлогу за увођење принципа равноправности полова у правне, институционалне и политичке оквире у Републици Српској и Босни и Херцеговини.

Гендер акциони план (ГАП) општине Србац је стратешко-плански документ, који својом имплементацијом треба да подстиче будући раст и развој заједнице, те унаприједи равноправност полова у заједници. Увођење принципа равноправности полова у развојне политике, стратегије, пројекте и програме је од посебног значаја на локалном нивоу, јер је локални ниво власти најнепосреднији и најближи грађанима/кама.

Равноправност полова представља једнака права и слободе, видљивост и заступљеност жена и мушкараца у свим подручјима јавног и приватног живота.

Постизање равноправности полова је кључно за заштиту фундаменталних људских права, развијање демократског друштва, поштовање владавине права, те економски раст и конкурентност. Иако је видљив напредак Републике Српске и Босне и Херцеговине у области равноправности полова разлике су присутне у многим подручјима.

Гендер акциони план општине Србац се односи на период од 2021. до 2024. године и усклађен је са одговарајућим стратешким документима и политикама које се односе на тематику родне равноправности и локалног развоја, и то са Законом о равноправности полова у Босни и Херцеговини, Гендер акционим планом Босне и Херцеговине (2018 - 2022.), као и са другим стратегијама, законима те подзаконским актима на државном, ентитетском и локалном нивоу.

Према Закону о равноправности полова у Босни и Херцеговини обавеза сваког нивоа власти се састоји од следећих сегмената:

- анализе стања полова у одређеној области;
- спровођења донесених државних политика кроз акционе планове за равноправност полова и
- мјера за отклањање уочене неравноправности полова у одређеној области.

Гендер акциони планови на нивоу јединица локалне самоуправе су стога најефикаснији начин провођења ове обавезе.

У складу сачланом 12. став 1. и 2. Статута општине Србац („Службени гласник општине Србац“, број: 5/17 и 8/17) прописано је:

- (1) У Општини грађани остварују људска права и слободе, која су им гарантована међународним актима, уставом и законом, без дискриминације по било којој основи.
- (2) Општина обезбеђује остваривање, заштиту и унапређивање људских права и слобода грађана и индивидуалних и колективних права припадника националних мањина у складу са законом, статутом и другим актима органа општине.

Гендер Акциони план за равноправност полова општине Србац је израђен у оквиру програма „Подршке локалним заједницам у Републици Српској у изради локалних гендер акционих планова (ЛГАП) у складу са усвојеним Програмом рада за 2020. годину Гендер центра - Центра за једнакост и равноправност полова Републике Српске.

Гендер центар - Центар за једнакост и равноправност полова Републике Српске као гендер институционални механизам за равноправност полова у Републици Српској, у чијем је мандату праћење спровођења Гендер акционог плана БиХ и сарадња са јединицама локалних самоуправа у Републици Српској, је у овом процесу пружао стручну и савјетодавну подршку.

Структурално проматрајући, акциони план инкорпорира гендер сензитивну социо-економску анализу ове локалне заједнице, као и сет приоритетних мјера и пројекта које је неопходно предузети да се отклоне или барем смање проблеми и неједнакости уочене кроз гендер сензитивну ситуациону анализу. Такође, овај документ у будућности може представљати основу за израду других планова и програма у појединим секторима, прилагођавање постојећих планских докумената те креирање подлоге за праћење напретка и охрабривање сарадње и договора у планирању између различитих нивоа власти и друштвено-економских партнера. Приликом изrade Гендер акционог плана општине Србац посебно се водило рачуна о сферама економије и политike, с обзиром на то да се оснаживањем у ове двије области могу постићи позитивни ефекти и у свим другим областима живота на локалном нивоу.

Сам Гендер акциони план је усклађен са приступом Стратегије развоја општине Србац 2011-2020 (ревидирана за период 2018-2020) („Службени гласник општине Србац“, број 3/18). Визија која је дефинисана у Стратегији потврђује опредјељеност општине да креира модерну и развијену локалну заједницу, стабилног економског развоја, демократског просперитета, здраве животне средине, препознатљиву по моралним и културним вриједностима, са растом животног стандарда, уз адекватан образовни, здравствени и социјални систем и заштиту основних људских вриједности и права.

Стратегија дефинише и посебан стратешки циљ 2. Побољшање квалитета живота кроз унапређење јавне и друштвене инфраструктуре, који у оквиру програма, пројекта и мјера дефинише бројне активности које имају индиректног утицаја на равноправност полова односно положај жена и мушкараца, дјечака и дјевојчица општине Србац. Ипак, нити једна од ових активности није директно усмерена специфично на питања равноправности полова.

2. ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА

Увођење принципа равноправности полова у сва подручја живота и рада на локалном нивоу представља испуњење једног од основних принципа из домена људских права и слобода.

Принцип равноправности полова, једнаког третмана и једнаких могућности за жене и мушкице је један од основних правних принципа Европске уније, садржан у оснивачком уговору ЕУ – Амстердамском уговору/споразуму, као и у многим директивама, које су уграђене у законодавство држава чланица. Амстердамски уговор налаже обавезу европској заједници да промовише, у свим својим политикама и активностима, једнакост жена и мушкараца и да се залаже за елиминисање свих неједнакости на основу пола. Споразум уводи концепт коришћења *gender mainstreaming*-а у увођења специјалних мјера за борбу против свих видова дискриминације. *Gender mainstreaming* представља уградњу приоритета и потреба жена и мушкараца у све законе стратегије, планове, програме и акције друштва, ради постизања једнакости и равноправности полова, узимајући у обзир последице које ће ове акције имати на жене и мушкице. Овај термин је уведен у употребу доношењем Пекиншке декларације и платформе за акцију, на Четвртој свјетској конференцији о женама (Пекинг, 1995.) Бројне су директиве ЕУ које третирају област равноправности полова, од којих су најзначајније и најбројније у области запошљавања и социјалне заштите. На нивоу Уједињених нација најважнији документи из области родне равноправности су: CEDAW – Конвенција Уједињених нација о укидању свих облика дискриминације жена и Миленијумска декларација,

- **CEDAW – Конвенција Уједињених нација о укидању свих облика дискриминације жена**

Генерална скупштина Уједињених нација усвојила је Конвенцију о уклањању свих облика дискриминације жена - CEDAW, која је ступила на снагу 3. септембра 1981. године, као глобални и свеобухватни правно обавезујући међународни уговор.

Конвенцију о уклањању свих облика дискриминације над женама (CEDAW) до данас је прихватило 185 држава или више од 90 % чланица Уједињених нација међу којима и Босна и Херцеговина. CEDAW је правно обавезујући инструмент за земље потписнице, који је успоставио међународни надзорни механизам - Одбор за уклањање дискриминације жена основан 1982. Одбор надзира како се CEDAW примјењује путем разматрања извјештаја које су му државе странке обавезне подносити. Одбор чине 23 стручњакиње/ка високог моралног угледа и стручности за подручје на које се CEDAW односи.

- **Миленијумска декларација**

Миленијумска декларација је резолуција Уједињених нација, усвојена на 8. пленарном засједању 8. септембра 2000. године, са осам главних развојних циљева, међу којима је и „Промовисање једнакости полова“. Примјена декларације је разматрана на Свјетском самиту 2005. године.

Декларација садржи вриједности, принципе и циљеве УН-а за 21. вијек као одговор на глобалне изазове који се налазе пред човјечанством, те рокове за предузимање заједничких акција.

У Декларацији Вијећа Европе о једнакости жена и мушкираца (Истанбул, 1997.) родна равноправност дефинисана је као један од основних критерија демократије: „*Остварење једнакости жена и мушкираца је саставни дио процеса који води истинској демократији. Демократија мора постати родно освијештена и осјетљива на род*“.¹ Родна равноправност дефинише се и промовише у многим областима кроз разне механизме и у Европској унији. ЕУ Повеља основних права, из 2000. године, потврђује забрану дискриминације и обавезу осигурања равноправности мушкираца и жена у свим областима. Европска унија је 2006. године донијела Малу пута за постизање равноправности између жене и мушкираца 2006-2010. Равноправност полова је основно право, заједничка вриједност цијеле Европске уније, и представља неопходан услов за постизање циљева Европске уније који се тичу развоја, запошљавања и социјалне кохезије.

Устав БиХ гарантује висок степен међународно признатих људских права и основних слобода, јер садржи 15 најважнијих инструмената за заштиту људских права, међу којима је и CEDAW, чиме се БиХ обавезује да примијени највише међународно признате стандарде људских права.

Устав Републике Српске се темељи на гарантовању и заштити људских слобода и права у складу са међународним стандардима (члан 5). Даље, у члану 10. Устава РС наводи се да су грађани Републике равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки су пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјеријсповјест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство.

Доношење Закона о равноправности полова у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 16/03) и успостављањем институционалних механизама за равноправност полова на свим нивоима законодавне и извршне власти су знатно унаприједили домаће законодавство у овом сегменту људских права. Закон је најважнији инструмент за развијање свијести о питањима равноправности полова и увођење принципа равноправности полова у јавне политике и прописе. Овај закон уређује, промовише и штити равноправност полова и забрањује дискриминацију, те гарантује једнаке могућности свим грађанима/кама, како у јавној тако и у приватној сфери живота.

Поред тога, Закон обавезује сва државна тијела, на свим нивоима организације власти, и тијела локалне самоуправе, укључујући законодавну, извршну и судску власт, политичке странке, правна лица с јавним овлашћењима, правна лица која су у власништву или под контролом државе, ентитета, кантона, града или општине или над чијим радом јавни орган врши контролу, да осигурају и промовишу равноправну заступљеност полова у управљању, процесу одлучивања и представљању.

Законом о равноправности полова БиХ (у даљем тексту: ЗРП БиХ) је утврђено постојање и обавеза успостављања институционалних механизама за равноправност полова. Ово је изузетно битна правна гаранција, јер осигурује правну сигурност

институција за равноправност полова.

У складу са ЗРП БиХ, кључни институционални механизми за равноправност полова су Агенција за равноправност полова БиХ, Министарства за људска права и избјеглице БиХ и, на ентитетском нивоу, Гендер центар - Центар за једнакост и равноправност полова Владе Републике Српске и Гендер Центар Федерације БиХ.

Агенција и ентитетски гендер центри су кључне институције за креирање свеобухватног, системског и координисаног приступа провођењу ЗРП-а БиХ. Агенција и гендер центри такође запримају и обрађују молбе, жалбе и представке особа и група особа у којима се указује на повреде неког права из ЗРП-а БиХ у складу са Јединственим правилима за примање и обрађивање молби, жалби и представки особа и група особа („Службени гласник БиХ“, број: 72/11). Агенција и гендер центри пружају стручну подршку другим институцијама у процесу провођења обавеза из ЗРП-а БиХ.

Мрежа институционалних механизама за гендер питања у БиХ обухвата и законодавну и извршну власт на свим нивоима власти. Комисија за остваривање равноправности полова Парламентарне скупштине БиХ, Комисије за равноправност полова Дома народа и Заступничког дома Парламента Федерације БиХ, те Одбор једнаких могућности Народне скупштине Републике Српске су активне и одржавају редовне сједнице, укључујући и тематске сједнице.

Како би се осигурала досљедна имплементација Закона о равноправности полова у БиХ 2006. године усвојен је први Гендер акциони план у БиХ (ГАП БиХ) („Службени гласник БиХ, број 41/09) за период 2006-2011, као први стратешки документ за увођење принципа равноправности полова у све области јавног и приватног живота. Други ГАП БиХ усвојен је 2013. године, а трећи 2018. године за период 2018 -2022. Овај стратешки документ садржи стратешке циљеве, који дефинишу приоритетне области дјеловања, те програме и мјере за остваривање тих циљева. Једна од приоритетних области је рад, запошљавање и приступ економским ресурсима.

Циљ ГАП-а БиХ је да усмјери ресорна министарства и друге институције у раду на укључивању принципа равноправности полова у складу са чланом 24. Закона о равноправности полова БиХ, који прописује обавезе надлежних институција на свим нивоима власти у БиХ. На основу ГАП-а БиХ-а, институције БиХ доносе годишње оперативне планове који омогућавају системско и координисано дјеловање у процесу *gender mainstreaming-a* у институцијама.

2.1 ПРАВНИ ОКВИР ЗА ИЗРАДУ ГЕНДЕР АКЦИОНОГ ПЛАНА ОШТИНЕ СРБАЦ

Узимајући у обзир структуру и уставом одређену подјелу надлежности између различитих нивоа власти у БиХ доношењем Закона о равноправности полова у БиХ, Босна и Херцеговина се одлучила да осигура мрежу институционалних механизама за равноправност полова на свим нивоима власти те је утврђена обавеза свих нивоа власти да активно дјелују за равноправност полова и отклањање дискриминације на основу пола. Ова обавеза је утврђена у члану 24. Закона о равноправности полова у БиХ који гласи:

„(1) Органи власти на државном и ентитетском нивоу, кантонални органи и органи јединица локалне самоуправе, правна лица с јавним овлашћењима, правна лица у већинском власништву државе, у оквиру својих надлежности, дужни су предузети све одговарајуће и потребне мјере ради спровођења одредаба прописаних овим законом и Гендер акционим планом Босне и Херцеговине, укључујући, али не ограничавајући се на:

- a) доношење програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима и на свим нивоима власти;
- b) доношење нових или измјену и допуну постојећих закона и других прописа ради усклађивања са одредбама овог закона и међународним стандардима за равноправност полова;
- c) спровођење активности и мјера Гендер акционог плана Босне и Херцеговине кроз редовне програме рада уз осигурање буџетских средстава и
- d) обезбеђење прикупљања, вођења, анализе и приказивања статистичких података разврстаних по полу;

(2) Саставни дио програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима укључује, али се не ограничава на:

- a) анализу стања полова у одређеној области;
- b) спровођење донесених државних политика кроз акционе планове за равноправност полова и
- c) мјере за отклањање уочене неравноправности полова у одређеној области.

(3) Надлежни законодавни, извршни и органи управе свих нивоа власти у Босни и Херцеговини обавезни су основати одговарајуће институционалне механизме за равноправност полова који ће спроводити Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини, координисати реализацију програмских циљева из Гендер акционог плана Босне и Херцеговине и осигурати спровођење међународних стандарда у области равноправности полова.

(4) Надлежни државни, ентитетски и кантонални органи власти, као и органи јединица локалне самоуправе дужни су све прописе и друге акте из своје надлежности прије упућивања у законску процедуру доставити на мишљење институционалним механизмима за равноправност полова ради усаглашавања са одредбама Закона о равноправности полова у Босни и Херцеговини.“

Управо овај члан Закона о равноправности полова представља правни основ за доношење Гендер акционог плана општине Србац будући да се доношењем овог акционог плана осигурава досљедна примјена овог закона али и других обавеза општине у погледу равноправности полова. То је такође случај и са Гендер акционим планом Босне и Херцеговине који препознаје значај дјеловања и улогу локалних власти када је у питању постизање равноправности полова.

Закон о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, бр. 97/16, 36/19 и 61/21), прописује, између остalog, да општина у оквиру својих надлежности обезбеђује, подстиче и унапређује равноправност полова и остваривање једнаких могућности, те да доноси програм мјера за постизање равноправности полова.

Законом о службеницима и намјештеницима у органима јединица локалне самоуправе („Службени гласник Републике Српске“, број 97/16) уведена је општа забрана дискриминације и забрана вербалног и сваког другог вида насиља по основу било којег вида дискриминације, па тако и забрана насиља по основу пола. Увођењем једног од основних стандарда за равноправност полова, приликом запошљавања води се рачуна како о полној заступљености запослених тако и о равноправној заступљености полова радних тијела и комисија које спроводе поступак запошљавања у градску, односно општинску управу органа јединица локалне самоуправе.

Како се може закључити из наведених нормативно-правних стандарда за равноправност полова, истима се наглашава потреба гарантовања једнаких права и могућности за све без обзира на било које лично својство и забрана дискриминације по било ком основу, па тако и по основу пола и то у свим областима друштвеног живота, како у јавној тако и у приватној сфери. Такође, истима се прописују обавезе органа власти на свим нивоима, те истиче веома велики значај симултаног и координисаног рада и сарадње свих друштвених актера. Ови стандарди су кроз нормативне акте, почев од устава па преко закона до подзаконских аката и аката локалних заједница, постали обавезујући за све. Ипак, иако је наш правни систем у великој мјери усклађен са домаћим и међународним обавезујућим стандардима за равноправност полова, њихова *de facto* примјена није задовољавајућа.

3. РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА У ОПШТИНИ СРБАЦ

3.1 СТАЊЕ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА У ОПШТИНИ

За потребе анализе стања равноправности полова у Општини Србац извршено је прикупљање и анализа доступних информација и података што представља и први корак у смислу члана 24. Закона о равноправности полова у БиХ.

Анализа стања равноправности полова омогућава утврђивање области у којима евентуално постоји дискриминација или неједнакости у приступу правима, користима и ресурсима између жена и мушкараца, дјевојчица и дјечака по појединим областима. Поред тога овај приступ омогућује да се истраже узроци таквог стања као и да укаже на то како се они могу промијенити јер даје основу на којој ће се темељити акциони план.

За потребе ове анализе прикупљени су следећи подаци:

1. статистички подаци од стране Републичког завода за статистику РС, Завода за запошљавање РС - Биро Србац,
2. административни подаци од стране општинских органа и служби,
3. урађена је анализа кључних прописа и докумената општине и
4. коришћена су друга истраживања и студије те стручна мишљења.

Овај приступ је омогућио:

- да укаже на приоритете и кључне циљеве које је потребно остварити и

- да омогући утврђивање тренутног стања (не)равноправности полова као и да утврди начин на који ће се промјене мјерити.

3.2 ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА ОПШТИНЕ

У складу са својом надлежностима, Одбор за друштвени положај жене и равноправност међу половима представља институционални механизам за равноправност полова Скупштине општине Србац који има надлежности које су предвиђене чланом 24. Закона о равноправности полова у БиХ. Поред општих надлежности у погледу промоције и заштите људских права и слобода Одбор је изричito надлежан за праћење и промовисање равноправне заступљености полова на нивоу локалне заједнице као и остваривање сарадње са невладиним организацијама које се баве питањем равноправности полова и сарадње са Гендер Центром Владе РС. Одбор за друштвени положај жене и равноправност међу половима:

- прати примјену принципа равноправности полова у управљању и одлучивању,
- разматра нацрте и приједлоге одлука које доноси Скупштина из аспекта равноправности полова,
- иницира да се у надлежним органима и институцијама сачине програми и планови побољшања полне заступљености у органима власти на свим нивоима,
- посредством медија утиче на развијање свијести код грађана о равноправности полова,
- посредством надлежних органа утиче на елиминацију и спречавање свих облика насиља у јавној сferи живота, као и на спречавање директне и индиректне дискриминације засноване на полу,
- активно учествује на унапређивању права равноправности и заштите грађана и предлаже мјере за уклањање свих облика дискриминације, а посебно које се односе на рад и запошљавање, социјалну и здравствену заштиту, образовање, културу и информисање и заштиту од насиља у породици,
- остварује сарадњу са удружењима грађана из ове области и Гендер центром Владе Републике Српске и
- обавља и друге послове из ове области у складу са законом и актима Општине.

За остваривање ових надлежности као оптимално рjeшење намеће се доношење Гендер акционог плана општине Србац као инструмента за усмјерено и координисано дјеловање свих општинских органа и служби за равноправност полова. У овом процесу Одбор би имао примарну улогу надзора над провођењем акционог плана што ће бити образложено у дијелу који се односи на област мониторинга и евалуације. Будући да је ово нова улога Одбора потребно је уложити вријеме и ресурсе да се осигурају неопходни капацитети да се преузме ова улога. Поред тога потребно је осигурати и јачање капацитета општинских служби како би у потпуности преузеле своје улоге у погледу како провођења активности Гендер акционог плана тако и провођења редовних анализа стања равноправности полова.

3.3 РОДНО ОДГОВОРНА АНАЛИЗА БУЏЕТА ОПШТИНЕ

Буџет Општине је годишњи документ који представља финансијски план Општине за једну годину. Припрема га Начелник општине у сарадњи са општинским службама, а усваја га Скупштина општине. Буџет рефлектује приоритете и опредијељеност Општине, а тиме и опредијељеност на пољу равноправности полова.

Буџети нису родно неутрални и неопходно је водити рачуна о правичној расподјели буџетских средстава, а што резултира унапређењем економског развоја локалне заједнице. Неопходно је да мушкирци и жене имају једнак приступ буџетским средствима и једнаке користи од употребе ресурса, а што се постиже укључивањем родног аспекта на свим нивоима буџетског процеса и реструктуирањем прихода и расхода на начин да се изврши алокација средстава за провођење политика, мјера и програма који ће унаприједити родну равноправност и подстаки вишеструки потенцијал жена и мушкираца у корист развоја и побољшања квалитета свакодневног живота.

Буџет општине Србац за 2021. годину износи 8.000.000,00 КМ, а Ребаланс буџета Општине Србац за 2020. годину 8.385.000,00 КМ. Приједлог Ребаланса Буџета општине Србац за 2021. годину износи 9.824.000,00 КМ. Што се тиче расходовне стране буџета, није рађена родна анализа буџетских ставки. Специфично, не постоји родна статистика расхода (нпр. ко је корисник јавних расхода и у којој мјери). С обзиром на то да се не ради родна анализа буџета као први корак (издаци се не прате по било којој структури, па тако и родној структури), није се радило ни на реструктуирању буџета у циљу родне равноправности.

Потребно је јачати капацитете надлежних општинских служби да у процесу планирања свих програма и активности па тако и буџета анализирају стање у својој области те да у односу на утврђено стање креирају мјере којима ће се осигурати да Општина кроз своје програме утиче на (не)равноправност полова.

3.4. АНАЛИЗА СТАЊА У ПОГЛЕДУ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА У ОПШТИНИ СРБАЦ

3.4.1. УКРАТКО О ЛОКАЛНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

Општина Србац смјештена је на крајњем сјеверу Републике Српске и Босне и Херцеговине на површини од 453 km² и има 39 насељених мјеста. Са сјевера, ријеком Савом, граничи се са Републиком Хрватском у дужини од 42 километра. Са запада граничи са општином Градишка, са југозапада општином Лакташи, са југа општином Прњавор и са истока са општином Дервента.

Око 2/3 општине је брдовито-брежуљкастог облика, а 1/3 су равнице. Највиша надморска висина од 652 метра налази се на планини Мотајици, а најнижа 89 метара у Влакничком пољу.

Привредни, културни и административни центар општине је Србац, смјештен у непосредној близини ушћа Врбаса у Саву, са око 6 хиљада становника.

Подручје општине Србац одликује се умјерено-континенталном климом са средњом годишњом температуром ваздуха од 12,7 степени Ц, влажност је 75 %, а облачност 6,0 десетине.*

Према Резултатима пописа 2013. године у општини Србац је укупно пописано 16.933 становника и то 8.295 или 48,99% мушкараца и 8.638 или 51,01% жена у 6.157 домаћинстава при чemu је просјечан број чланова домаћинства 2,75, а највише је домаћинства са два члана, њих 1.729 домаћинства. Према попису становништва из 1991. године на овом подручју живјело је 21.840 становника, а према оквирној процјени из 2010. године 24.150 становника.

Природни прираштај у општини Србац је негативан у периоду 2014-2019. године и то у 2014. је износио -84, у 2015. -102, у 2016. -75, у 2017. -139, у 2018. -90 и у 2019. -153. (Републички завод за статистику, публикација Градови и општине Републике Српске, 2019. и статистички билтен Демографска статистика 2020. године).

*Извор: Републички завод за статистику.

Према подацима Републичког завода за статистику, у публикацији Градови и општине Републике Српске, 2020. године објављени су следећи подаци који се односе на општину Србац.

Табела бр. 1. Процјене становништва, према полу и старости (старосне групе), 2019. (средином године)

Град/ општина	Уку- пно	Групе старости						Просјеч- на старост	Индек- с старе- ња		
		0-14		15-64		65+					
		број	%	број	%	број	%				
Србац	16.2 04	2.162 4	13,3 23	10.3 1	63,7 1	3.719 5	22,9 5	44,13	164,21		

Извор: Републички завод за статистику

Општина Србац спада у средње развијене општине Републике Српске, а привредна активност је највећим дијелом везана за прерађивачку индустрију, трговину на велико и мало, поправак моторних возила и мотоцикала, пољопривреду, шумарство, риболов.

3.4.2. ДЕМОГРАФСКА ГЕНДЕР КАРТА ОПШТИНЕ СРБАЦ

Према подацима Завода за статистику Републике Српске, полна структура становништва је доста уједначена. На основу Процјене становништва, према полу и старости (старосне групе), 2019. – средином године¹ у Републици Српској је живјело 584402 односно 51,1% жена и 558093 односно 48,84 % мушкараца, а на подручју општине Србац 8263 односно 51 % жена и 7941 односно 49 % мушкараца.

Демографски подаци показују повећање удјела старије популације изнад 65 година живота у укупној популацији и смањење удјела популације до 64 године старости што су веома негативни показатељи.

Табела бр. 2. Структура становништва по старости и полу – 2019. година (средином године)

¹Извор: Републичка завод за статистику

Град/ општи на	Уку пно	Групе старости							
		0-19		20-39		40-59		60-79	80+
		М	%	М	%	М	%	М	М
Србац	16.2 04	Ж 1509	6,5 %	Ж 1819	11, 2 %	Ж 2182	13,4 %	Ж 2207	Ж 546

Извор: Републички завод за статистику

Највеће учешће становништва је у старосној групи од 15 до 64 године 63,70%, док је одмах иза старосна група од 60+ година која чини 22,33 % укупног становништва. Ако се упореди број становника до 40 и преко 40 година старости, може се закључити да је 42,16 % становника у старосној доби до 40 година старости, док је 57,83 % у доби од преко 40 година што је неповољан демократски показатељ у смислу радног и наталитетног потенцијала становништва.

Ако се посматра стање у погледу брачног статуса становништва старог преко 15 година, према Попису из 2013. године може се уочити да је ситуација углавном у складу са просјеком Републике Српске.

Табела бр. 3 Становништво старо 15 и више година према законском брачном стању и полу, Попис 2013.

Пол	Укупно	Никад ожењен/удата	Ожењен/удата	Разведен/разведена	Удовац/удовица
У	14.551	3.628	8.395	549	1979
	100%	25,5%	57,2%	2,8%	14,5%
Републички просјек		26,8%	57,3%	3,6%	12,3%
М	7089	2.229	4.196	294	370
	100%	31,4%	59,5%	2,5%	6,6%
Републички просјек		33,0%	58,7%	3,4%	4,9%
Ж	7462	1.399	4.199	255	1609
	100%	19,9%	55,0%	3,1%	22,0%
Републички просјек		21,0%	56,0%	3,8%	19,2%

Извор: Републички завод за статистику

3.5. ТРЕНУТНА ПОЗИЦИЈА/СТАТУС ЖЕНА ПО ОБЛАСТИМА

3.5.1 СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА ПО ОСНОВУ ПОЛА, УКЉУЧУЈУЋИ НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ КАО И ТРГОВИНЕ ОСОБАМА

Насиље над женама дефинисано је у складу са Конвенцијом Савјета Европе о спречавању и сузбијању насиља над женама и насиља у породици као *кришење људских права и облик дискриминације жена и представља сва дјела родно заснованог насиља која доводе или могу довести до: физичке, сексуалне, психичке, односно финансијске*

повреде или патње жене, обухватајући и пријетње таквим дјелима, принуду или произвљено лишавање слободе, било у јавности било у приватном животу. У складу са истом конвенцијом, насиље у породици дефинисано је као: „свако дјело физичког, сексуалног, психичког или економског насиља до којег долази у оквиру породице или домаћинства, односно између бивших и садашњих супружника или партнера, независно од тога да ли учинилац дијели или је дијелио исто пребивалиште са жртвом“ (Савјет Европе, Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, Истанбул, 11. мај 2011. године).

Насиље над женама и насиље у породици представља један од највећих изазова у босанско-херцеговачком друштву. Како би се адекватно одговорило на поменуту проблем, усвојени су ентитетски закони о заштити од насиља у породици и стратегије на нивоу државе и ентитета. Жртве насиља у породици су усљед промјене законске регулативе, едукације и јачања свијести о поменутом проблему све више охрабрене да насиље пријаве надлежним институцијама и потраже помоћ.

Према Студији о распострањености и карактеристикама насиља према женама у БиХ², 47% жена је током одраслог живота односно након што је навршило 15 година било изложено најмање једном облику насиља мада треба имати у виду да се обим присутности насиља над женама и насиља у породици у БиХ веома тешко може утврдити због скривене природе проблема, непријављивања случајева насиља те третирања насиља у породици као „приватног проблема“. Истраживање које је спроведено у циљу прикупљања података за израду студије је показало да је најчешћи облик насиља психичко као и комбиновано психичко и физичко насиље. Најшире је распострањено насиље које над женама врше партнери (садашњи или бивши). Према томе, сфера интимних партнериских и породичних односа далеко је већи извор опасности од насиља за жене него што је то шира друштвена заједница.

Табела бр. 4. Евиденција случајева насиља у породици на подручју општине Србац

Година	Број запримљених обавјештења о насиљу у породици и евидентираних случајева	Пол извршиоца		Жртве насиља			Жртве насиља друга лица (пунолетна дјеца, родитељи, други сродници)
		М	Ж	Мушкица	Жене	Малолjetna djeца	
2017.	21,19	13	2	3	16	1 М, 1 Ж	3 М, 16 Ж
2018.	20,7	6	1	1	6	0 М, 1 Ж	1 М, 6 Ж
2019.	36,20	12	2	5	15	5 Ж, 4 М	9 Ж, 3 М
2020.	74,27	23	4	4	25	5 Ж, 1 М	20 Ж, 3 М

Извор: ЈУ Центар за социјални рад општине Србац

ЈУ Центар за социјални рад је у 2017. години полицији упутио 3 пријаве насиља, а број

интервенција у којима су учествовала службена лица центра у сарадњи са полицијом је 21.

Ју Центар за социјални рад је у 2018. години полицији упутио 1 пријаву насиља, а број интервенција у којима су учествовала службена лица центра у сарадњи са полицијом је 1.

Ју Центар за социјални рад је у 2019. години полицији упутио 3 пријаве насиља, а број интервенција у којима су учествовала службена лица центра у сарадњи са полицијом је 3.

У 2017. години, петоро дјече жртава насиља у породици је било смјештено у сигурну кућу ван подручја општине јер иста не постоји на подручју општине Србац.

У 2018. години, једна жена трудница према којој је почињено физичко насиље на подручју сусједне општине, а пријављена је на подручју општине Србац, је била смјештена у сигурну кућу ван подручја општине јер иста не постоји на подручју општине Србац.

На подручју општине Србац нису евидентирани случајеви трговине osobama.

3.5.2 ЈАВНИ ЖИВОТ И ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКА

Равноправност полова у области јавног живота се може сагледати кроз равноправну заступљност жене и мушкараца на позицијама доношења одлука. Према подацима Међупарламентарне уније (IPU), Босна и Херцеговина се налази на 79. мјесту од укупно 189 држава за које су прикупљани подаци о проценту учешћа жене у државним парламентима.

На свим нивоима власти у БиХ, на мјестима одлучивања у политици, жене су мање заступљене од мушкараца. У локалним законодавним тијелима у БиХ, просјечна заступљеност жене износи 18%. У Скупштини општине Србац заступљеност жене је 40 %, од 25 одборника, 10 су жене.

Табела бр. 5. Заступљеност жене у сталним радним тијелима Скупштине општине Србац

Опис	Укупан број чланова	Број чланова жене
Скупштина општине	25	8
Комисија за послове из стамбене области	5	2
Комисија за избор и именовања	5	1
Комисија за буџет и финансије	5	3
Комисија за статут прописе	5	3
Комисија за заштиту околине, културног и природног наслеђа	5	3

Комисија за мјесне заједнице, сарадњу са општинама и градовима	3	0
Комисија за награде и признања	5	2
Комисија за питања младих	5	2
Комисија заљудска права, надзор, представке и притужбе грађана	5	3
Одбор за сарадњу са општинама и градовима	5	0
Одбор за друштвени положај жене и равноправност међу половима	3	3
Савјет за пољопривреду	5	0
Савјет за спорт	5	0
Комисија за борачка питања	5	0
Комисија за вјерска питања	3	0

Извор: Скупштина општине Србац

Што се тиче заступљености жена у савјетима мјесних заједница, може се видјети да су жене недовољно заступљене. Од 22 мјесне заједнице, само у једној предсједница савјета је жена (МЗ Разбој Лијевче), а од укупно 118 чланова савјета мјесних заједница заступљено је 38 жена односно 32,20 %.

Заступљеност жена у политичким партијама као и на гласачким листама на изборима је испод 50% и више служи да задовољи законску форму али стварни ангажман жена у политици је доста мањи од ангажмана мушкараца. Разлоге за то свакако треба тражити у патријархалном одгоју који је у овом подручју заступљен.

3.5.3 РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ И ПРИСТУП ЕКОНОМСКИМ РЕСУРСИМА

Привредне дјелатности које пружају могућност за запослење на подручју општине Србац је прије свега прерађивачка индустрија, трговина на велико и мало. Општа економска ситуација довела је до негативних трендова у свим аспектима па тако и до пораста незапослености.

На подручју општине Србац је регистровано 225 предузетничких дјелатности, а од тог броја за 88 дјелатности су носиоци жене. Највише је заступљена трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала (65), дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство (44), прерађивачка индустрија (36), остале услужне дјелатности (29), стручне научне и техничке дјелатности (13), саобраћај и складиштење (13), грађевинарство (9), пољопривреда, шумарство и риболов (8), информације и комуникације (5) и образовање (3).

Ситуација је значајно повољнија када су у питању јавна предузећа и јавне установе којима је оснивач општина Србац где су жене заступљеније од мушкараца, а такође жене су углавном на директорским позицијама у овим институцијама.

Према подацима Републичког завода за статистику, публикација Градови и општине

Републике Српске, 2020. године, у укупном броју запослених лица са подручја општине Србац, жене су заступљене око 45 % са благим трендом пораста броја жена из године у годину.

Табела бр. 6. Структура запослених по полу

Пол	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Свега	2.499	2.532	2.584	2.607	2.736
Мушки	1.411	1.403	1.418	1.429	1.444
Женски	1.088	1.129	1.166	1.178	1.292
% жена	43,53 %	44,58 %	45,12 %	45,18 %	47,22 %

Извор: Републички завод за статистику

Пољопривредна производња на подручју општине Србац је значајан извор прихода за рурално становништво. Носиоци ове производње су породична пољопривредна газдинства, привредна друштва, удружења и предузетници. Према подацима из АПИФ-а, на подручју општине Србац је 2020. године било регистровано 1011 породичних пољопривредних газдинстава, 116 комерцијалних и 895 некомерцијалних. Жене су носиоци пољопривредних газдинстава у 30 случаја код некомерцијалних и 3 код комерцијалних, тј. укупно за 33 породична пољопривредна газдинства су носиоци жене.

Према подацима Завода за запошљавање, на подручју општине Србац је на дан 31.3.2021. године било регистровано 1.183 активних тражилаца посла, а од тог броја су 622 жене или 53%. Жене су више заступљене од мушкараца у скоро свим категоријама незапослених лица. Поменутом броју незапослених треба додати 724 пасивних незапослених од којих је 416 жена, 57,45 %.

Табела бр. 7. Структура незапослених лица према образовању и полу – активни тражиоци посла на дан 31.3.2021. године

Категорија	Укупно незапослених	Број жена	Процент жена
Укупно на евиденцији	975	455	47 %
1 - НК	236	87	37 %
2 - ПК	16	4	25 %
3 - КВ	368	166	45 %
4 - CCC	265	152	57 %
5 - ВКВ	-	-	-
6-1 ВИС	6	4	66 %
7 ВСС	84	42	50 %

Извор: Завод за запошљавање РС, Биро Србац

Табела бр. 8. Запосленост/незапосленост жена

Опис	Републички просјек	Општина Србац
Учешће жена у структури запослених	41,07 %	41,93 %
Учешће жена у структури незапослених	43,48 %	41,09 %

Извор: Републички завод за статистику и Завод за запошљавање

Завод за запошљавање Републике Српске сваке године спроводи програме запошљавања и самозапошљавања.

3.5.4 ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА, СПОРТ, ТУРИЗАМ И ИНФОРМИСАЊЕ

На подручју општине Србац организовано је предшколско, основно и средње образовање. Носилац предшколског образовања је Јавна установа Дјечији вртић „Наша радост“ Србац, чији је оснивач Општина Србац. Јавна установа Дјечији вртић „Наша радост“ Србац је установа од посебног друштвеног интереса за област друштвене бриге о дјеци, у којој се остварује право на боравак, предшколско васпитање и образовање и превентивна заштита дјеце у складу са Законом о предшколском васпитању и образовању Републике Српске. Има 26 радника, 25 женског пола и једног мушкиог пола.

Основно образовање је организовано кроз рад: ЈУ Основна школа „Јован Јовановић Змај“ Србац у чијем саставу су подручне школе у Кобашу и Ножичком и подручна одјељења у Новој Веси, Старом Мартинцу, Повеличу и Каоцима, ЈУ Основна школа „Доситеј Обрадовић“ Разбој Љ., у чијем саставу су подручне школе у Пријебљезима, Бајинцима, Кукуљама, Малом Разбоју и Лилићу, ЈУ Основна школа „Вук Карадић“ Ситнеши у чијем саставу су подручна школа у Ђукалима и подручна одјељења у Горњој Лепеници и Горњим Срђевићима.

Носилац средњег образовања је Јавна установа Центар средњих школа „Петар Кочић“ Србац. Ученици се образују у следећим смјеровима: гимназија-општи смјер, машинство и обрада метала, економија, право и трговина, угоститељство и туризам.

Укупно 87 ученика је распоређено у 4 одјељења. Примјетан је тренд смањења броја ученика у односу на претходни период.

Табела бр. 9. Полна структура ученика и наставника у школама

	2021. године			
	Σ	М	Ж	%
Основна школа -Ученици-	159	76	83	52
Основна школа -Наставно особље-	236	68	168	71
Средња школа -Ученици-	341	170	171	50
Средња школа -Наставно особље-	54	17	37	69

Извор: Основне школе и средња школа

На подручју општине Србац не постоји универзитет тако да млади након завршеног средњег образовања одлазе на студије у друге градове углавном у Републици Српској и Републици Србији. Општина Србац сваке године додјељује стипендије студентима али

мали број свршених студената се враћа у родни град углавном због немогућности да нађу запослење.

Носиоци културних дешавања на подручју општине Србац су ЈУ Центар за културу и спорт Србац, ЈУ Народна библиотека Србац, СПКД „Просвјета“ Србац, УГ Ц.Е.З.А.Р. Јавна установа Центар за културу и спорт организује бројне манифестације које се већ традиционално одржавају на подручју општине Србац, од којих су најпосећенији и садржајно најбогатији Ликовно еколошка колонија „Бардача-Србац“. Има седам радника, пет мушкараца и двије жене.

Јавна установа Народна библиотека располаже књижним фондом од 23.000 књига. Једна од највећих вриједности библиотеке је њена завичајна збирка која броји 300 монографских публикација и око 800 осталих библиотечких јединица који се својим садржајем односе на Србац. На дан 23.2.2021. године структура читалаца је следећа 365 жена и 190 мушкараца. Има 5 запослених, 4 жене и 1 мушкарца.

СПКД „Просвјета“ Србац има посебно мјесто у очувању духовности и националног идентитета српског народа. Главна активност друштва у 2018. и 2019. години је била прикупљање и обрада података и фотографија, писање и уређивање текстова који су штампани у књизи „Србац, монографски записи“, која је изашла из штампе у марту 2020. године. Има једног запосленог радника мушкарца.

УГ Ц.Е.З.А.Р. ради у оквиру програмског дијела који се одвија у два циклуса активности, које дјелују на начин да се одржава најмање један час/тренинг седмично из сваке активности, а циклус траје обично четири или пет мјесеци, обиљежавање међународно битних датума, укључивање у већину културно-умјетничких и спортских манифестација или организовање истих на подручју општине Србац, сарадња са многим установама и удружењима на локалном, регионалном и међународном нивоу, организовање или учествовање у хуманитарним акцијама, организовање и реализација волонтерских програма и пројектног дијела који подразумијева писање пројектних приједлога и иницијатива и проналажење донатора за њихову реализацију. Има два запослена радника, женског пола.

На подручју општине Србац дјелује 15 спортских клубова, а већ годинама дјелује и Школа фудбала "Dream Team" кроз коју је прошло стотине талентованих фудбалера, а велике успјехе остварио је Плесни клуб „Ритам“ који се афирмисао широм БиХ и у иностранству, освајајући више међународних турнира као и титуле вишеструких првака БиХ у стандардним и латиноамеричким плесовима.

Од спортских колектива, дјелују и мото клубови, офф роад клубови, ронилачки, бициклистички, аеро моделарски као и коњички клубови.

На подручју општине Србац дјелују: Удружење грађана Омладински савјет Србац чији је основни задатак да се омладина едукује, информише, анимира и да активно учествује у заступању интереса и права омладине, као и организовању културних и спортских манифестација, семинара и стручних и едукативних предавања и сусрета младих. Има једног запосленог радника мушкиог пола.

Удружење родитеља и дјеце са посебним потребама „Извор“ Србац чији је основни задатак социјализација дјеце са посебним потребама и стварање услова за рад терапеута, логопеда, дефектолога са дјецом, те креативних радионица са волонтерима. Има четири радника и сви су женског пола.

Општинска организација Црвени крст Србац као хуманитарна организација од општег интереса. Има два радника: мушких и женских пола.

Јавно предузеће „Радио Србац“ је носилац информативне дјелатности на подручју општине Србац. Има пет радника, двије жене и три мушкарца.

Јавна установа Туристичка организација општине Србац је организација која се бави вршењем послова на промоцији и унапређивању туризма и остваривању регионалне и мешународне сарадње у области туризма. Има два радника, мушких и женског пола. Удружење жена Србац је настало 2020. године и окупља жене са подручја општине Србац које се баве креативним радом: израдом различитих врста ручног рада, израдом свих врста торти и колача, сланих и слатких пецива, воћних сокова и цемова. Удружење има око 60 чланица.

3.5.5 ЗДРАВЉЕ, ПРЕВЕНЦИЈА И ЗАШТИТА

Примарна здравствена заштита становника општине Србац организована је путем Јавне здравствене установе Дом здравља Србац. Рад је организован путем тимова породичне медицине и верификовано је укупно 12 тимова. Здравствене услуге у оквиру ове установе, пружају и теренске амбуланте у Кукуљама, Разбоју, Ножичком, Ситнешима и Кобашу.

Табела бр. 10. Структура запослених у Дому здравља

Опис	Укупно	Жене	Проценат жена
Број запослених	142	115	81 %
Медицинско особље	58	50	86%
Немедицинско особље	26	15	58%
Доктори медицине	7	4	57%
Број специјалиста	9	7	78%
Стоматолози	3	3	100%
Медицинске сестре	39	36	92%

Извор: Дом здравља Србац

Укупан број осигураних лица на подручју општине Србац на дан 23.2.2021. године износио је 14.446, од тога 6.938 мушких и 7.508 женских осигураника.

Клиничко лијечење становници општине Србац углавном остварују у Општој болници Градишака и УКЦ Бањалука.

3.5.6 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Социјална заштита на подручју општине Србац организована је путем ЈУ Центар за социјални рад Србац који је уједно носилац свих активности у остваривању права утврђених Законом о социјалној заштити Републике Српске, Породичним законом Републике Српске, као и другим законима чије одредбе примјењује у вршењу послова: Закон о општем управном поступку, Кривични законик, Закон о заштити од насиља у породици, Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку, Закон о извршењу кривичних санкција, Закон о ванпарничном поступку. У Јавној установи Центар за социјални рад је запослено 15 радника, три мушкарца и 12 жена.

3.5.7 ДЈЕЧИЈА ЗАШТИТА

Дјечија заштита на подручју општине Србац организована је путем ЈУ Јавни фонд за дјечију заштиту Републике Српске, Филијала Бањалука, Пословница Србац који је

уједно носилац свих активности у остваривању права из система дјечије заштите у складу са Законом о дјечијој заштити Републике Српске. Има једног запосленог радника женског пола.

3.6 ИДЕНТИФИКОВАНИ ПРОБЛЕМИ

- Општина има успостављене институционалне механизме за укључивање принципа равноправности полова у процесе доношења одлука али усљед недовољно изграђених људских капацитета ти механизми се не примјењују у доволјној мјери;
- Заступљеност жена у савјетима мјесних заједница је изузетно мала;
- У области социјалне заштите, не постоје подаци разврстани по полу;
- Закон о равноправности полова се примјењује форме ради док је стварни утицај жена испод просјека и испод законске границе од 40%;
- Особе женског пола се ријетко одлучују да покрену сопствени посао – само 39 % су носиоци предузетничких дјелатности;
- Особе женског пола су више заступљене у социјално угроженим категоријама у односу на особе мушких пола;
- Особе женског пола су подложне дискриминацији усљед традиционланих друштвених образаца (одређени послови или припадност друштвеним скупинама је условљено полом).

3.7 ПРЕПОРУКЕ ПО ОБЛАСТИМА

Јавни сектор

- Изградити људске капацитете у циљу боље примјене механизама родне равноправности у процесима доношења одлука;
- Истражити разлоге мале заступљености жена у савјетима мјесних заједница и предложити мјере за унапређење стања.

Приватни сектор

- Планирати мјере за подстицање развоја женског предузетништва;
- Планирати мјере за самозапошљавање жена у сектору пољопривреде.

Сектор цивилног друштва

- Јачати капацитете организација цивилног друштва путем едукација и пројеката;
- Подстицати партнерске односе јединице локалне самоуправе са организацијама цивилног друштва.

4. ЦИЉЕВИ И АКТИВНОСТИ ГЕНДЕР АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ЗА ПЕРИОД 2021-2024. година

ЦИЉ: Унапређење става равноправности полова у општине Србци					
Средњорочни циљ: Повишавање стапајућих мера за унапређење става равноправности полова					
Очекивани резултат	Активност	Носилац одговорности	Показанец нацрт за унапређење става на почетној стапи	Рок	Износ и извор финансирања
1.1. Капацитети Одбора за друштвени положај жене и равноправност међу половима у области равноправности полова унапређени	Обуке НВО на тему равноправности полова и дискриминације на основу пола	Одбор за друштвени положај жене и равноправност међу половима	Анкета Одржане дводневне обуке за чланове Одбора за равноправност полова	2021.	
1.2. Проведене секторске анализе могућности за унапређење става равноправности полова у приоритетним областима	Анализа доступности административних података разверстаних по полу достављена Одбору са приједлогом приоритета за унапређење анализе података	Општинска управа Општине Србци	Анализа о доступности административних података разверстаних по полу достављена Одбору са приједлогом приоритета за унапређење анализе података	2023.	
	Унапређење административне базе података	Општинска управа Општине Србци	% утврђених база који је унапређен	2023.	

Средњорочни резултат 2: Унапређене потпоре за жена и мушкираћа у развојним политика			
Очекивани резултат	Активност	Носилац одговорности	Износ и извор финансирања
1.3. Буџет Општине садржи пројекти у којима се утицај на (не)равноправност полова кроз буџетске програме (родно-одговорно финансирање)	Извјештај о извршењу Буџета општине садржи информације о утицају на (не)равноправност полова кроз буџетске програме (родно-одговорно финансирање)	Одељење за финансije, Одељење за привреду, пољопривреду и друштвене послатности	% областки који садржи пројекти утицаја на равноправност полова (родно-одговорно финансирање) 2023.
2.1. Смањењају се стопе незапослености и разлика у срединама између жене и мушкираћа на територији града Крагујевца	Анализирају се разлоге веће стопе незапослености	Одељење за привреду, пољопривреду и друштвене послатности	Усвојене препоруке за смањење разлика од стране Одбора 2022.

	дјелатности у съарадњи са Бироом рада Србац		
	Одељење за привреду, пољопривреду и друштвене дјелатности у съарадњи са Бироом рада Србац	Анализа израђена и достављена 2021. Анализа израђена и достављена Одбору са препорукама	
	Осигурати финансијску подршку социјално угроженом становништву	Одељење за општу управу и Центар за социјални рад	Наставити са осигурувањем редовне подршке социјално угроженом становништву
2.2. Осигурана подршка ранњим групама жена и мушкараца	Наставити са финансијском подршком наталитетној политики	Одељење за општу управу	Промовисати и осигурати финансијску подршку наталитетној политики
	Допринос превенцији насиља над женама и насиља у породици обиљежавањем Међународне кампање 16 дана активизма у борби против насиља (25.11. – 10.12.)	Одбор задруштвени положај жене и равноправност међу половима	Општина се пријужила кампањи
2.3. Општина доприноси превенцији и заштити од насиља у породици и насиља над женама	Редовно разматрање извештаја о насиљу у породици Центра за	Одбор за друштвени	Извјештај расправљен са кључним актерима и усвојене

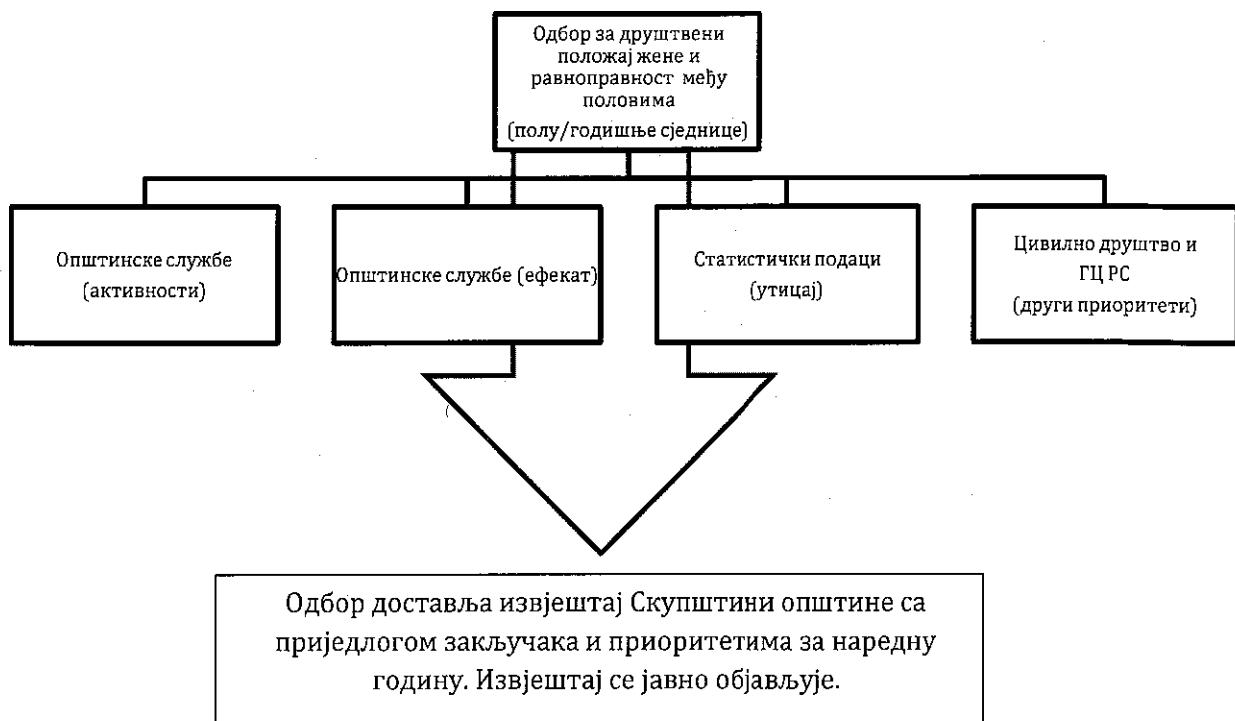
Социјални рад општине Србац		положај жене и равноправност међу половима	препоруке за дјеловање
Организовати обуке на тему сексуалног узнемиравања за чланове Одбора		Одјељење за општу управу	Чланице Одбора могу препознати и одговорити на сексуално узнемиравање у складу са Кодексом понападања као основ политичког интегритета изабраних представника Општине Србац.
Израдити Смјернице за превенцију и заштиту од сексуалног узнемиравања и узнемиравања на основу пола Општине Србац	Анализирати узорке подзаступљености жена у савјетима мјесних заједница општине	Одјељење за општу управу	Израђене Смјернице у складу са постојећим праксама у БиХ
24. Осигурана равноправна заступљеност полова у одборима, комисија и радним тијелима Општине као и на изабраним и руководеним мјестима	Осигурати равноправно учешће жена и мушкараца у свим комисијама Општине укључујући и предсједнике/це комисија	Скупштина општине	Анализа израђена са приједлогом мјера
Средњорочни циљ 3: Преконструирајући системе који подржавају и стварају заједничку будућност		Носилац одговорности	Износ и извор
Очекивани резултат	Активној	Показатељ напретка у односу на почетно становje	Рок
			финансирана

<p>Утврђен је Програм обиљежавања дана од значаја за равноправност полова</p> <p>3.1. Општина промовисне равноправност полова</p>	<p>Одбор за друштвени положај жене и равноправност међу половима</p>	<p>Обиљежавају се 8. март „Међународни дан жена“, Међународна кампања 16 дана активизма у борби против насиља (25.11. – 10.12.), Међународни дан жена у ИКТ-у, 19.11. Међународни дан мушкараца и други</p>	<p>2021.</p>
<p>Промотивни материјали о циљевима Гендер акционог плана Општине Србац су доступни на веб страници и у штаплер сали</p>	<p>Одбор за друштвени положај жене и равноправност међу половима</p>	<p>Израђен промотивни материјал</p>	<p>2022.</p>
<p>3.2. Редовно се практичење</p> <p>равноправности полова на подручју Општине</p>	<p>Одбор за друштвени положај жене и равноправност међу половима организује сједнице са циљем праћења провођења (мониторинг) Гендер акционог плана</p>	<p>Одбор за друштвени положај жене и равноправност међу половима и општинске службе</p>	<p>Одржана полугодишња и годишња сједница на којој је размотрен напредак и утврђени приоритети за наредни период</p>
<p>Скупштина општине разматра извештај о спровођењу Гендер акционог плана</p> <p>Извршити процјену (евалуацију) провођења Гендер акционог плана као основу за</p>	<p>Скупштина општине</p>	<p>Усвојен извјештај и донесени закључци о приоритетима</p>	<p>Континуирано</p>
			<p>Извршена процјена провођења Гендер акционог плана</p>
			<p>2024.</p>

3.3 Цивилно друштво учествује у дифинирану приоритета за дјеловање у области равноправности полова	<p>израду наредног Гендер акционог плана</p> <p>иравноправност међу половима и Општинске службе</p>	<p>Одељење за привреду, пољопривреду и друштвене дјелатности</p> <p>Утврђен је списак организација цивилног друштва и појединача које се баве равноправном полова</p>	<p>Списак доступан свим општинским тијелима и на web страници општине</p> <p>2021. ажурирање континуирано</p>

5. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА ГЕНДЕР АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ

Основни механизам праћења реализације Гендер акционог плана општине јесте надзор који спроводи Комисија за заштиту људских права, представке и притужбе грађана. Задатак Одбора је да прати активности провођења, прикупљања информација које су потребне за анализу остварених циљева и резултата и осигурање остварења резултата активности наведених у документу. Надзор над реализацијом пратиће се организацијом сједница за надзор сваких шест мјесеци којом приликом ће надлежна тијела и службе Одбору редовно и систематски достављати информације о провођењу. Поред тога, Одбор ће једном годишње информисати Скупштину општине и све кључне актере укључене у имплементацију активности о оствареним резултатима те ће предлагати Скупштини општине одговарајуће закључке.

6. ОСНОВНИ ПОДАЦИ И ДЕФИНИЦИЈЕ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА

Дискриминација по основу пола је свако стављање у неповољнији положај било које особе или групе особа засновано на полу због којег се особама или групи особа отежава или негира признавање, уживање или остваривање људских права или слобода.

Директна дискриминација по основу пола постоји када је особа или група особа била третирана, третира се или може бити третирана неповољније у односу на другу особу или групу особа у истој или сличној ситуацији.

Индиректна дискриминација по основу пола постоји када првидно неутрална правна норма, критериј или пракса једнака за све је доводила, доводи или би могла довести у неповољнији положај особу или групу особа једног пола у поређењу са особом или групом особа другог пола.

Узнемиравање је свако нежељено понашање по основу пола којим се жели повриједити достојанство особе или групе особа и створити застрашујуће, непријатељско, деградирајуће, понижавајуће или увредљиво окружење, или којим се постиже такав учинак.

Сексуално узнемиравање је сваки нежељени облик вербалног, невербалног или физичког понашања полне природе којим се жели повриједити достојанство особе или групе особа, или којим се постиже такав учинак, нарочито кад то понашање ствара застрашујуће, непријатељско, деградирајуће, понижавајуће или увредљиво окружење.

Насиље по основу пола је свако дјеловање којим се наноси или може бити нанијета физичка, психичка, сексуална или економска штета или патња, као и пријетња таквим дјеловањем које спутава особу или групу особа да ужива у својим људским правима и слободама у јавној и приватној сфери живота.

Насиље по основу пола укључује, али се не ограничава, на:

- а) насиље које се дешава у породици или домаћинству;
- б) насиље које се дешава у широј заједници;
- в) насиље које почине или толеришу органи власти и други овлаштени органи ипојединци;
- г) насиље по основу пола у случају оружаних сукоба.

Виктимизација је облик дискриминације који постоји када се особа или група особа доведе у неповољнији положај због: одбијања налога за дискриминаторним поступањем, пријаве дискриминације, свједочења у поступку заштите од дискриминације на основу пола, или ако је на било који други начин особа учествовала у поступку вођеном поводом дискриминације на основу пола.

Пол представља биолошке и психолошке карактеристике по којима се разликују особе мушких и женских пола.

Гендер/род представља социолошки и културолошки условљену разлику између особа мушких и женских пола и односи се на све улоге и особине које нису условљене или одређене искључиво природним или биолошким факторима, него су прије производ норми, праксе, обичаја и традиције, и кроз вријеме су промјењиви.

Равноправност полова значи да су особе мушких и женских пола једнако присутне у свим подручјима јавног и приватног живота, да имају једнак статус, једнаке могућности за остваривање свих права, као и једнаку корист од остварених резултата.

Једнак третман свих особа мушких и женских пола подразумијева осигурање одсуства дискриминације по основу пола.

Једнаке могућности свих особа без обзира на пол подразумијева одсуство препрека за економско, политичко и друштвено учествовање по основу пола.

Дискриминација у језику постоји када се користи искључиво један граматички род као генерички појам.

Институционални механизми за једнакоправност полова представљају тијела која су успостављена од надлежних законодавних, извршних и органа управе свих нивоа власти у Босни и Херцеговини ради провођења Закона о равноправности полова у БиХ, координирања и реализације програмских циљева из Гендер акционог провођења међународних стандарда у области равноправности полова.

Родно сензитивно или одговорно буџетирање је неопходно средство које подразумијева поштовање начела равноправности полова током припреме буџета, те расподјеле и додјеле финансијских ресурса. Родно буџетирање представља сагледавање јавних политика на свим нивоима буџетског процеса и реструктуирање прихода и расхода како би се узеле у обзир потребе и приоритети различитих група жена и мушкараца имајући у виду њихове различите улоге у породици, економији и друштву. Родно буџетирање укључује два основна корака: родну анализу буџета и њено провођење кроз прерасподјелу буџета. Родном анализом буџета разврставају се трошкови и приходи наспрам њиховог различитог утицаја на жене и мушкарце и тиме се уочавају мјеста где су сакупљање и дистрибуција државног новца неправедни.

